TÜRK İDARE DERGİSİ

YIL : 87
HAZİRAN 2015
SAYI: 480

ISSN 1300-3216

Cumhuriyet Döneminde Of İlçesinin İdari Yapısı ve Nüfusu (1923-2015)
ARSLAN, Doç. Dr. Zehra

Farklı Bir Sivil Duruş: Avrupa Birliğinde Çevreci Sivil Toplum Hareketi
BAYDAR AKGÜN, Sevgi
BAYDAR BİLGİHAN, Tülay

Toplum Güvenliği Temelinde Üniversite Kampüslerinde ve Spor Alanlarında Güvenliğin Tesisi
ÇAPAR, Dr. Selim
DEMİR, Namık

Türkiye'de, ABD'de ve Fransa'da Valilik Sistemleri ve İç Güvenlik Yönetiminde Valilerin Rolü
KÖKSAL, Dr. Cihangir

Ombudsman Kavramı ve Seçilmiş Ülkelerde Ombudsmanlık Uygulamaları: Temel Yön, Nitelik ve Özellikler Üzerine Bir Değerlendirme
PARLAK, Prof. Dr. Bekir
DOĞAN, Yrd. Doç. Dr. Kadir Caner

Osmanlı Devletinde Tanzimat Dönemi İdari Reformlarının XIX. Yüzyıl Romanlarına Yansımaları
ÖZTÜRK, Prof. Dr. Namık Kemal
BAYRAM, Pınar

Türk Milliyetçiliği ve "Öteki" Algısı: Yunanistan'la Çözülemeyen Ege Sorunu
ŞEN, Dr. Y. Furkan

Mal Değişim Sözleşmesi Hakkında Yakın Gelecek Öngörüleri
TÜZÜNER, Yrd. Doç. Dr. Özlem

Kamu Yönetsel Teftiş ve Denetim Sistemi ve Yeniden Yapılanması
YÜREKLİ, Ömer

HAKEMLİ DERGİ

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

TÜBİTAK ULAKBİM SOSYAL BİLİMLER VERİTABANI

TÜRK İDARE DERGİSİ

Ulusal Hakemli Dergi

Yayın Sahibi

İçişleri Bakanlığı Adına Strateji Geliştirme Başkanı İsmail USTAOĞLU

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

İsmail USTAOĞLU / Strateji Geliştirme Başkanı

Yönetim Yeri

İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Ar-Ge ve Yayın Dairesi

Yayın Türü

Yaygın Süreli Yayın

Yayın Periyodu

Dergi Haziran ve Aralık sayıları olmak üzere yılda iki kez yayımlanır.

Dergimiz Ulusal Hakemli Dergi olup yayımlanan makaleler en az iki hakem tarafından değerlendirilmektedir.

Bakanlık Makamının 22.04.2009 tarihli onayı ile yürürlüğe giren İçişleri Bakanlığı Yayın Yönergesi'ne ve Derginin son sayfalarında yer alan Yayın İlkeleri ve Yazım Kuralları'na uygun yazılar kabul edilir. İşlenme hakları, 23 Ocak 2007 tarih ve 26412 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, "Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Ödenecek Telif ve İşlenme Ücretleri Hakkında Yönetmelik" esaslarına göre ödenir. Yazılarının yayımlanmış olması yazarlara ait kişisel görüşlerin Bakanlık tarafından paylaşılması anlamına gelmez. Yazılar ancak kaynak gösterilmek suretiyle iktibas edilebilir.

ABONE KOŞULLARI

Türkiye için bir sayının fiyatı 20 TL

Dış ülkeler için bir sayının fiyatı 30 TL

Abone bedeli bulunan yerin Maliye veznesine yatırılarak, makbuz aşağıdaki adrese gönderilmelidir.

İletişim Adresi / Communication Address

İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ar-Ge ve Yayın Dairesi

Meşrutiyet Caddesi, Karanfil 2 Sokak No:67 Bakanlıklar / ANKARA

e-mail: tid@icisleri.gov.tr

web: http: // www.tid.gov.tr

Telefon: (0312) 422 51 00 ***Faks:*** (0312) 430 88 96

Grafik Tasarım
Tasarım Ofset Matbaa ve Kağıt
Murat AKÇA
Büyük Sanayi 1. Cad. No: 99/49 İskitler / ANKARA
Tel: 0312 384 75 04 - Fax: 0312 384 75 23
tasarim-ofset@hotmail.com
www.tasarimofselt.com

İçişleri Bakanlığı tarafından 1928 yılından itibaren yayın hayatına başlayan, 2009 yılından itibaren de ulusal hakemli dergi statüsünde yayımlanan "Türk İdare Dergisi" 2015 yılından itibaren de TÜBİTAK ULAKBİM İndeksinde Sosyal ve Beşeri Bilimler Veritabanı B Grubunda yayımlanmaktadır.

TÜBİTAK ULAKBİM SOSYAL BİLİMLER VERİTABANI

Türk İdare Dergisi'nin 480. Sayısında Yayımlanan Makalelerin Değerlendirilmesinde Hakemlik Yapan Akademisyenler

ATEŞ, Prof. Dr. Hamza	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
AVCI, Doç. Dr. Mustafa	Anadolu Üniversitesi
AYHAN, Doç. Dr. Ufuk	Polis Akademisi Başkanlığı
BALCI, Doç. Dr. Fatih	Polis Akademisi Başkanlığı
ÇAĞLAYAN, Prof. Dr. Ramazan	Kırıkkale Üniversitesi
ÇEVİKBAŞ, Prof. Dr. Rafet	Kırıkkale Üniversitesi
ÇOLAKOĞLU, Doç. Dr. Elif	Atatürk Üniversitesi
DEMİRKAYA, Doç. Dr. Yüksel	Marmara Üniversitesi
DURSUN, Doç. Dr. İbrahim	Polis Akademisi Başkanlığı
FEYZİOĞLU, Prof. Dr. Hamiyet Sezer	Ankara Üniversitesi
FINDIKLI, Prof. Dr. Remzi	Polis Akademisi Başkanlığı
GÜRBÜZ, Prof. Dr. Ahmet	Bingöl Üniversitesi
GÖRMEZ, Prof. Dr. Kemal	Gazi Üniversitesi
KAYA KILINÇ, Doç. Dr. Selda	Ankara Üniversitesi
KAYNAR, Doç. Dr. Mete Kaan	Hacettepe Üniversitesi
ÖNDER, Doç. Dr. Özgür	Dumlupınar Üniversitesi
ÖZER, Doç. Dr. Yunus Emre	Dokuz Eylül Üniversitesi
ÖZGÖKER, Doç. Dr. Uğur C.	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
ŞEN, Doç. Dr. Hüseyin	Yıldırızm Beyazıt Üniversitesi
YAYLI, Doç. Dr. Hasan	Kırıkkale Üniversitesi
YILDIRIM, Doç. Dr. Uğur	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
YONTAR, Doç. Dr. İbrahim Güray	Dokuz Eylül Üniversitesi

MAL DEĞİŞİM SÖZLEŞMESİ HAKKINDA YAKIN GELECEK ÖNGÖRÜLERİ

Özlem TÜZÜNER*

ÖZ

Roma Hukuku'ndaki *permutatio*, *Roma-Germen* temelli bütün hukuk sistemlerinde, trampa veya mal değişim sözleşmesi adıyla günümüze değin varlığını korumuştur. Bu çalışmada, Roma Hukuku'ndan günümüze *permutatio* kurumunun kısa değerlendirmesine yer verilmiş; Türk Hukuku yanı sıra, Fransız, Alman ve İsviçre hukuklarında, trampa hükümleri incelenmiştir. Daha sonra, mal değişim sözleşmesinin ekonomik öneminden bahsedilmiştir. Paranın icadı üzerine satış sözleşmesinin arkasına itilen mal değişim sözleşmesi, ekonomik buhran dönemlerinde, hep kurtarıcı ve düzenleyici görev üstlenmiştir. Bu itibarla, hâli hazırdaki trampa ihtiyacının yakın gelecekte ivme kazanacağı öngörülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Mal değişim sözleşmesi (trampa), Roma Hukuku'nda permutatio, kurtarıcı ve ivme

NEAR FUTURE PROJECTIONS ON GOOD EXCHANGE CONTRACT

ABSTRACT

Barter (or commodity swap), in other words good exchange contract, based on the institution named (in Latin) permutatio of Roman law has maintained its existence in Roman-Germanic legal systems until today. In this article, has been given a short assessment of this Roman law institution called permutatio; as well as Turkish law, also French, German and Swiss law has been touched on. Then, the economic importance of the good exchange contract is mentioned. The invention of money had pushed the good exchange contract to the back of the sale contract. However, in times of economic crisis, good exchange contract had always assumed savior task and regulatory role. In this regard, the present prediction about this contract is to accelerate with momentum in the near future.

Keywords: *Good exchange contract (barter or commodity swap), permutatio in Roman law, savior and momentum*

*Yrd. Doç. Dr., Uluslararası Antalya Üniversitesi, ozlemtuzuner@gmail.com

M.G.T: 18.03.2015 / D.S.T: 13.04.2015

GİRİŞ

Her medeniyette türlü amaçlarla kullanılmış olan mal değişim sözleşmesi, yani trampa (*permutatio*), aslında hukukî temelini Roma Hukuku'nda bulan klasik kurumlardan biridir[1]. Ekonomide, trampa, geçmişten günümüze, rakamlarla ölçülebilen, yani ekonomik hukukî işlem (*acte* économique) şeklinde nitelenmektedir[2].

Ekonomi tarihinin İslâm dinine mahsus kısmında, aile içi ihtisaslaşma başladıktan sonra, aynî mübadele dönemine geçildiği dile getirilmekte; trampanın özellikle afet dönemlerinde, ihtiyaçların komşudan karşılanmasına hizmet ettiği belirtilmektedir[3].

Trampa, *Roma-Germen* temelli hukuk sistemlerinde, günümüze değin varlığını korumuştur. Bu nedenle, Roma Hukuku'ndan günümüze *permutatio* kurumunu mercek altına almanın anlamlı bir çalışma olacağı umut edilmiştir. Bu çalışmada, Türk, Fransız, Alman ve İsviçre hukukları arasındaki benzerlikler ortaya konulmuştur. Diğer taraftan, mal değişiminin, ekonomik buhran dönemlerinde oynadığı kurtarıcı rol gereği edindiği itibar fark edilmekle, hâli hazırdaki trampa ihtiyacının yakın gelecekte ivme kazanacağı düşünülmüştür.

1. ROMA HUKUKU'NDA TRAMPA KURUMU

Roma Hukuku'nda, isimsiz sözleşmeler (*contractus innominati*) grubunda yer alan "*Do ut Des*", trampaya tekabül eder. Üç koyun karşılığında at değişiminde olduğu gibi, her iki taraf da hem borçlu, hem de alacaklıdır. Romalılar, kimin alıcı kimin satıcı olduğunun tespiti yapılamadığı için trampayı, ayrı bir akit olarak öngörmüştür. Buna karşılık, "*Facio ut des*" ise, iş görülmesi karşılığında bir şeyin verilmesi anlamına gelir. Evin tamir edilmesi karşılığında on koyun verilmesi örnek olarak verilebilir. "*Do ut Facies*", yapma (*facere*) karşılığında verme (*dare*) borcu üzerinde uzlaşılmasıdır. Evin verilmesi karşılığında, ölünceye kadar bakma

[1] İskandinav medeniyetinde, bu sözleşmenin hediyeleşme şeklinde algılandığına dair sosyoloji bilimine mahsus bir çalışma için bkz. Mauss, Marcel (1924). Essai sur le don: Forme et raison de l'échange dans les sociétés primitives, Extrait de l'Année Sociologique (Online), Seconde série, T. 1 (1923-1924), Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://anthropomada.com/bibliotheque/Marcel-MAUSS-Essai-sur-le-don.pdf.

[2] Perroux, François (1960). Économie et Société (Contrainte-Échange-Don), Paris, s. 99.

[3] Eskicioğlu, Osman (2014). Tarihte Ekonomik Dönemler Sistemler ve İslamiyet (Online), Erişim Tarihi: 10.3.2014, http://www.enfal.de/oe112.htm.

gibi. "*Facio ut facios*" durumunda, karşılıklı edimlerin her ikisi de, *facere* türünden ibarettir. Ahırın tamir edilmesi karşılığında heykel yapılması *facio ut facios* örneği olabilir. Başlangıçta trampanın ayrı bir sözleşme olduğu herkesçe kabul edilmemişti. Daha sonra, bu tartışma, trampanın isimsiz ve aynî sözleşme olduğu kabulüyle neticelendi[4].

Acaba trampa, eşyayı devretme taahhüdüyle mi, yoksa devretmekle mi meydana gelir? Bu sorunun yanıtı, trampanın aynî veya rızaî akit kabul edilmesine bağlı olarak değişir. Klasik devrin *Sabiniani* ve *Proculiani* ekolleri arasında, bu mevzuu tartışılmıştır. Aslında klasik dönemin bu iki ekolü arasındaki tartışmanın nasıl anlaşılması gerektiği bile, *Perozzi* ve *Philippe Meylan* gibi İsviçreli hukukçular tarafından yakın geçmişte tartışılmıştır. *Perozzi*'ye göre, bu iki okul, rızaî-aynî sözleşme tartışması yapmıştır. *Meylan*'a göre, bu konuda hiç ihtilaf yaşamayıp, sadece trampanın satış sözleşmesi hükümlerine tabi olup olmadığı tartışılmıştır. *Sabiniani* ve *Proculiani* ekolleri arasındaki tartışmayı *Perozzi* gibi algılayacak olursak, *Sabiniani*'lere göre, trampa, rızaî bir akittir. Buna karşılık, *Proculiani* tarafına göre, trampa, teslime bağlıdır. "*Justinianus* ise, muhtemelen Bizans devrinin hukuk mekteplerinin eseri olan tefrikten istifade ederek *do ut des* muameleyi borçlandırıcı muamele kabul etmiş ve borcunu ifa eden tarafa,

[4] Erdoğmuş, Belgin (2012). Roma Borçlar Hukuku Dersleri, 2. Baskı, İstanbul, s. 112-115.
Stephenson, Andrew (1992). A History Of Roman Law With A Commentary On The Institutes Of Gaius And Justinian, Second edition, USA-Boston, s. 468.
Villey, Michel (1960). Le Droit Romain, Paris, s. 103, 104.
Jean, Gaudement (1974). Le Droit Privé Romain, Paris, s. 149.
Schmidlin, Bruno ve Cannata, Carlo Augusto (1991). Droit Privé Romain II (Obligations-Successions-Procédure), Lausanne, s. 137.
Rado, Türkan (1967). Roma Hukuku Dersleri, Borçlar Hukuku, İstanbul, s. 137, 138.
Tahiroğlu, Bülent (2013)., Roma Borçlar Hukuku, Yeni 1. Bası, İstanbul, s. 252-260.
Gönenç İlçin, Fulya ve İpek, Nurcan (2013). Roma Borçlar Hukuku Pratik Çalışmaları, 2. Baskı, İstanbul, s. 128, 129, 132, 133.
Gönenç İlçin, Fulya (2009). Roma Akitler Sistemi ve Permutatio (Trampa), Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2009, S. 1, s. 201-218.
Umur, Ziya (2010). Roma Hukuku Ders Notları, 3. Baskı, İstanbul, s. 376.
Gürten, Kadir (2007). Roma Hukuku'nda Kefalet Akdi, 1. Baskı, Ankara, s. 20, 21.
Akıncı, Şahin (2013). Roma Borçlar Hukuku (818 Sayılı BK ve 6098 Sayılı TBK ile Mukayeseli), 1. Baskı, Konya, s. 108, 109.
Marzo, Di Salvatore (1954). Roma Hukuku, Çeviren: Umur Ziya, 5. Tabından Çeviri, 1. Baskı, İstanbul, s. 403-405.
Marzo, Di Salvatore (1959). Roma Hukuku, Beşinci Tabından Çeviren: Umur Ziya, 2. Baskı, İstanbul, s. 454, 455.
Berki, Şakir (1953). Roma'da Borçların Kaynakları (Online), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 1953, C. 11, S. 3-4, s. 134-173, s. 145, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-1954-11-03-04/AUHF-1954-11-03-04-Berki.pdf.

malûm iki dava tanımıştır: *actio praescrjptis verbis* ve *condictio causa data causa non secuta*"[5].

Sabinianive Proculiani ekolleri arasında geçen bu tartışma, *Sabinianus*'ların trampa muamelesini alım-satım akdine irca etmesi; *Proculianus*'ların ise bu ircaya imkân olmadığını ileri sürmesi boyutunda da anlaşılmaktadır[6]. Benzer şekilde, *Proculianus*'ların kimin alıcı kimin satıcı olduğunun belirli olmadığı, bu sebeple trampanın ayrı bir akit kabul edilmesi fikrine karşılık; *Sabinianus*'ların trampa ile alım-satım arasında fark olmadığı görüşü çatışma hâlinde ortaya konulmaktadır[7]. Kısacası, *Sabiniani* ekolü, mala mukabil mal verilmesini de alım satım akdi gibi kabul ediyordu. *Proculiani* ekolü ise, trampada kimin alıcı kimin satıcı olduğu belli olmadığı için, trampanın satım akdinden bağımsız olduğunu savunuyordu. Sonuçta, *Proculiani* tarafının üstün geldiği söylenebilir[8].

Roma Hukuku doktrininde bugünkü kabul şöyle açıklanabilir. *Permutatio*, isimsiz sözleşmeler grubunda yer alır. Aynî sözleşmedir. *Consensus* tek başına yeterli değildir. *Bona fides* esasına dayanır. Değiş tokuş ilişkisinde, karşılıklı edimler para dışında şeyden oluşur. Her iki taraf için de kazandırıcıdır. Taraflardan biri bakımından tasarruf işlemi özelliğine sahipken, diğer taraf bakımından borç doğuran sözleşmedir. Ayrıca, başkasına ait malı veren taraf lehine karşı edim yükümlülüğü doğmaz; daha doğrusu, trampa sözleşmesi meydana gelmez[9]. *Permutatio* gerekçesiyle peşinen geçerli şekilde ifada bulunan taraf, bu sözleşmeye dayanarak karşı edimin ifasını eda davası yoluyla, daha doğrusu *actio in factum civilis* ile talep edebilir[10].

Satım (*venditio*) ve trampa benzemektedir. Bu akitlerin en çok benzediği husus, ayıp ve zapttan sorumluluktur. Fakat *permutio*'yu *venditio*'dan ayırt eden

[5] Rado, Türkan (1963). Roma Hukuku Sahasında Bazı Yeni Görüşler (Online), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Y. 1963, C. 29, S. 4, s. 1089-1101, s. 1089-1992, Erişim Tarihi: 28.2.2104, http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/hukukmecmua/article/download/4984/4524.

[6] Marzo, 1954, s. 405. Marzo, 1959, s. 454.

[7] Umur, s. 376.

[8] Rado, 1967, s. 138.

[9] İlçin ve İpek, s. 132, 133. Kadir, s. 20, 21. Akıncı, s. 108, 109. Erdoğmuş, s. 112-115. Umur, s. 376. Tahiroğlu, s. 259, 260.

[10] Koschaker, Paul ve Ayiter, Kudret (1983). Modern Özel Hukuka Giriş Olarak Roma Özel Hukuku'nun Ana Hatları, 7. Bası, Ankara, s. 223, 224.
Aynı yönde bkz. Marzo, 1959, s. 454. Rado, 1967, s. 136.
Aksi yönde, trampada mülkiyeti iktisap etmeyen mal değişenin ancak sebepsiz zenginleşme temelli dava açarak verdiğini geri alabileceği yönünde bkz. Gaudement, s. 150.

en önemli özellik, ilkinde mülkiyetin nakline gerek olması, ikincisinde iradelerin uzlaşmasının yeterli olmasıdır[11]. Burada ifade edilmek istenen, *permutio*'nun aynî; *venditio*'nun rızaî akit olduğudur.

Kısacası, Roma Hukuku öğretisinin güncel kabulüne uygun olarak, trampa, satımdan şöyle farklıdır: rızaî değil, aynî akittir. *Permutatio*, aynı zamanda kazandırıcı zamanaşımı sebeplerinden biridir. Bu anlamda, trampa kaynaklı mülkiyetin devri de, *traditio* olarak sebebe bağlıdır[12]. Trampada, kazandırıcı zamanaşımı ile iktisabın söz konusu olabilmesi için, trampa yapan taraflardan en az biri, trampaya konu olan malın maliki olmamalıdır[13].

2. MUKAYESELİ HUKUKTA MAL DEĞİŞİM SÖZLEŞMESİ

Roma Hukuku'nda tarihsel temelini bulan mal değişim sözleşmesi, *Roma-Germen* hukuk sistemlerinde hâlâ varlığını korumaktadır. Hatta bu hukuk sistemlerinde mal değişim sözleşmesi, bazı nüanslar bulunsa da, neredeyse aynı düzenlenmiştir. Gerçekten, Fransız, İsviçre ve Alman hukuklarında mezkûr kurumun düzenleniş tarzı oldukça yakındır.

2.1. Fransız Hukuku

Fransız Medenî Kanunu (*Code Civil*)[14], trampa sözleşmesi (*contrat d'échange*) hakkında hükümler içermektedir. "Mülkiyeti kazanmanın farklı yolları (*Des différentes manières dont on acquiert la propriété*)" başlıklı üçüncü kitabın, "Trampa hakkında (*De l'échange*)" başlıklı yedinci bölümü bu konuya ayrılmıştır (CC. art. 1702-1707). Öncelikle, "Trampa, tarafların birbirlerine karşılıklı olarak bir şey verdiği sözleşmedir" hükmüyle sözleşme kabulü anılmalıdır (CC. art. 1702). Trampanın, rızaî bir sözleşme olduğu açık hükümle düzenlenmiştir: "trampa, satımla aynı tarzda (*de la même manière que la vente*) sadece uzlaşmayla kurulur" (CC. art. 1703). Trampada zapta karşı tekeffül, ödemezlik def'ine benzeyen bir

[11] Berki, 1953, s. 145, 146.

[12] Oğuz, Arzu (1998). Roma Hukuku'nda Mülkiyetin Devir İşlemlerinden Biri Olan Tradio'nun Sebebe Bağlılığı (Iusta Causa Traditionis) (Online), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 1998, C. 47, S. 1-4, s. 49-83, s. 71, dpn. 100, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/1088/1667.pdf.

[13] Günal, Nadi A. (1998). Roma Hukuku'nda Kazandırıcı Zamanaşımı ile Mülkiyetin İktisabının Yeri ve Önemi (Online), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 1998, C. 47, S. 1-4, s. 119-136, s. 134, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/1098/1677.pdf.

[14] Fransız Medenî Kanunu, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://www.legifrance.gouv.fr/telecharger_pdf.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721.

savunmayla desteklenerek özel olarak düzenlenmiştir: Alması gereken şeyi almış olan taraf, karşı tarafın bu şey üzerinde mülkiyet hakkı olmadığını ispat ederse, aldığı şeyi geri vermek zorunda kaldıkça, söz verdiği karşı edim teşkil eden şeyi teslim etmeye zorlanamaz (CC. art. 1704). Malı elinden alınan akit, zararın tazmini ile verdiği şeyi geri istemek arasında seçimlik yetkiyi haizdir (CC. art. 1705). Hasarın geçişine dair genel kural trampada uygulanmaz (CC. art 1706). Hasarın geçişine dair genel kural dışında kalan satım sözleşmesine dair bütün hükümler, trampa sözleşmesine de uygulanır (CC. art. 1707).

Fransa'da, trampa (*l'échange*), aynı anda çift mülkiyet devri (*le double transfert de propriété*) dolayısıyla iki karşılıklı satımdan ayırt edilmektedir. Bu sözleşmede, maddî varlığı olan taşınır veya taşınmaz eşyadan yahut maddî varlığı olmayan haktan ibaret iki obje bulunur. Fakat bu objeler değiş tokuş edilmemekte; bedeli mukabilinde karşılıklı vaziyette satın alınmaktadır. Bu nedenle, trampanın çift satıma indirgenmesi isabetli değildir[15].

Fransız doktrini trampayı düzenleyen hükümleri kısıtlı bulmaktadır. Çünkü kanunda, yalnızca eşya üzerindeki aynî hak değişiminin konu edildiği; alacak hakkı değişiminin öngörülmediği ifade edilmektedir. Trampa, ekonomik açıdan, her iki taraf için de kazandırıcı (*commutatif*), hem de borçlandırıcı (à titre *onéreux*), böylece tam iki tarafa borç yükleyen (*synallagmatique*) sözleşmedir[16].

Fransız Hukuku'nda, mülkiyeti devreden sözleşmeler, geçici (*transfert temporaire*) ve kesin-kalıcı (*transfert définitif*) devreden şeklinde ikiye ayrılır. Meselâ ödünçte geçici devir söz konusu iken, satış ve trampada kesin ve kalıcı geçişten bahsedilmektedir[17]. Satış gibi trampa da, tarafların uzlaşmasıyla oluşur; ancak kanun gereği, hem mülkiyeti geçirici (*translatif*), hem de borçlandırıcı etkiyi (*effet obligatoire*) haizdir. Değiştirilen her eşyanın mülkiyeti, sadece rızaların

[15] Mainguy, Daniel (2006). Contrats Spéciaux, Cinquième Édition, Paris, s. 207.
Bénabent, Alain (2001). Droit Civil, Les Contrats Spéciaux (Civils et commerciaux), Cinquième Édition, Paris, s. 190, 191.
Dutilleul, François C. ve Delebecque, Philippe (1993). Contrats civils et commerciaux, Deuxième Édition, Paris, s. 436.
[16] Bénabent, s. 191. Dutilleul ve Delebecque, s. 436, 437.
Saint Alary, Houin Corinne (2014). Droit des contrats spéciaux: vente et échange (Online), s. 1-3, s. 2, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://www.unjf.fr/86-cours/165-droit-des-contrats-speciaux-vente-et-echange.
[17] Bénabent, s. 189.

uyuşmasıyla geçer. Trampa, kural olarak satış sözleşmesinin rejimine tabidir. Ancak trampaya özgü hükümler de bulunur[18].

Trampa, karşılıklı ve doğrudan aynî hak geçirici etkiyi haizdir[19]. Yalnız tarafların trampa sözü (*promesse d'échange*) vermesi imkân dâhilindedir. Fransız Temyiz Mahkemesi, her biri konu olarak bir şeyin verilmesi borcunu içeren sözleşmeyi, trampa sözü olarak yorumlamıştır[20].

Nakit ayarıyla değişim (échange *avec soulte*) konusunda, Fransız Hukuku'ndaki iki zıt görüş aktarılmalıdır. İlk görüşe göre, önemli miktarda bile olsa nakit ayarı, sözleşmeyi trampadan çıkarıp satış yapmaz. Nakit ayarlı değişim de trampa kabul edildiği üzere, satış sözleşmesinin semene ilişkin hükümleri, nakit ayarına da aynen uygulanır[21]. İkinci görüşe göre, edimin aslî unsurunu teşkil eden denklik parası, trampa nitelemesini bozar; satım nitelemesini gerektirir[22].

Diğer taraftan, doktrin, üçlü trampa veya üçgensel trampa (échange triangulaire) hakkında düşünmüştür. Meselâ, (A) (B)'ye evini; (B) de (C)'ye emtialarını; (C) ise (A)'ya başka emtialarını verecekse, karşılıklı üç yükümlülük de eşya üzerindeyse ve çember ağırlık teşkil eden parayla zedelenmiyorsa, trampa hukukî nitelemesi isabetli karşılanabilir[23].

Trampa edenlerin ayıp ve zapttan sorumluluğu satım sözleşmesine atıfla düzenlenmektedir. Fransa'da idarî makamlar tarafından değerlendirilen bir olayda, tüketicinin, bankada, Fransız Frangı türünde parasını İtalyan Lirasına çevirmesi ve fakat İtalyan Liralarının sahte çıkması, karşılıklı satış-alış şeklinde telakki edildiği hâlde, doktrinde burada trampa edenin ayıba karşı tekeffül sorumluluğu açıklaması getirilmiştir[24].

---

[18] Saint Alary, s. 2.
[19] Bénabent, s. 190.
[20] Civ. 3, 19 juin 1968, Bull. Civ., III, n. 287 (Dutilleul ve Delebecque, s. 437'den naklen).
[21] Saint Alary, s. 3.
[22] Dutilleul ve Delebecque, s. 438. Bénabent, s. 191.
Ayrıca bkz. Tandoğan, Halûk (1985). Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. I/1, Ankara, s. 332.
Adliye Vekâleti Neşriyat Müdürlüğü (1936). Hâkimlere Mahsus Borçlar Kanunu Şerhi, Umumî Nazariyeler, Ankara, s. 304.
[23] Bénabent, s. 191.
[24] B.O.C.C., 31 juillet 1990 (Dutilleul ve Delebecque, s. 439'dan naklen).

2.2. İsviçre Hukuku

İsviçre Borçlar Kanunu (*Code des obligations*), yani "İsviçre Medenî Kanunu'nu Tamamlayan Federal Kanun (*Loi fédérale complétant le code civil Suisse*) Borçlar Hukuku (*Droit des obligations*)" isimli beşinci kitap[25], çalışma konusuna ilişkin hükümler ihtiva etmektedir. "Sözleşmelerin Özel Hükümleri (*Des diverses espèces de contrats*)" başlıklı ikinci bölümün altıncı kısmı, satım (*la vente*) ve trampa (*l'échange*) hakkındadır. Satım ve trampayı ortaklaşa kapsayacak boyutta, "Genel Hükümler (*Dispositions générales*)", başlığına yer verilmiştir (CO. art. 184-186). "Satım Hükümlerine Atıf (*Renvoi aux règles de la vente*)" başlıklı hükme göre, trampa edenlerin her biri almayı beklediği şey bakımından alıcı, vermeyi üstlendiği şey bakımından satıcı gibidir (CO. art. 237). "Garanti" başlıklı hükümde, aldığı şey ayıplı çıkan taraf, zararın tazmini ile verdiği şeyi geri istemek arasında seçimlik yetkiyi haizdir (CO. art. 238).

İsviçre doktrininde, satımda bir şey ve para bulunduğu; oysa trampada (*de l'échange*) değiş tokuş ilişkisinin iki şey arasında kurulduğu; paranın yerini yeni bir şeyin aldığı ifade edilmektedir. Mal değişiminde, çok nadiren denkliğe rastlanır. Çoğunlukla denkliği sağlamak için denklik parası (*la soulte*) değiş tokuş hâlindeki şeylerden biri yanı sıra eklenir. Eğer denklik parası ağır basıyorsa, satış; değişime sokulan şey ağır geliyorsa trampa söz konusudur. Hem Fransız, hem de İsviçre Hukuku'nda, trampa, aynî değil, salt rızaî sözleşmedir. Yalnız Fransız Hukuku'nun aksine, İsviçre Hukuku'nda, sözleşmenin akdedilmesiyle mülkiyet geçmez. Trampa ile satım arasındaki benzerlik (*l'anologie*), trampada satım hükümlerine atıf yapılmasını sağlamıştır. Yalnız ayıba karşı garantide, ayıp oranında indirim, denklik parası içermeyen trampada mümkün olmayacaktır[26].

Milletlerarası özel hukukun medenî hukuktan bağımsızlaşmasından önce, eski bir İsviçre Medenî Kanunu şerhinde, söz konusu hükümlerin yer bakımından

[25] İsviçre Medenî Kanunu'nu Tamamlayan Federal Kanun'un "Borçlar Hukuku" başlıklı beşinci kitabı (İsviçre Borçlar Kanunu), Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19110009/201401010000/220.pdf.

[26] Rossel, Virgile (1920). Manuel du Droit Fédéral des Obligations, Tome Première, Lausanne et Genève, s. 311, 312.
Becker, Herman (1993). İsviçre Borçlar Kanunu Şerhi, Çeviren: Dura Suat A., Yargıtay Yayını No: 24, Ankara, s. 202, 203.
Yalnız "Trampada taraflardan her biri bir çift tipik sözleşme rolü içinde bulunmaktadır" yönünde bkz. Becker, s. 202.

uygulama alanı, ifa yeri hukuku (*le droit du lieu d'exécution*) ile sınırlanmıştır. Yine "biri olmasaydı, diğeri de yapılmayacaktı" şeklinde birbirlerine temelden bağlı çift satış da trampadan ayırt edilmiştir[27].

İsviçre Federal Mahkemesi, eski bir kararında, iki ayrı satım sözleşmesinin biri olmadan diğeri akdedilemeyecek şekilde mübadele ilişkisine sokulmasında, trampa sözleşmesinin varlığını kabul etmiştir. İsviçre öğretisinde bu kararı olumlu karşılayanlar bulunduğu gibi, olumsuz karşılayarak tarafların gerçek iradesinin ortaya çıkarılması gerektiğini iddia edenler de bulunmaktadır[28].

Federal Mahkeme'ye göre, mübadele edilecek şeylerin değerleri arasında eşitlik olmadığı takdirde, ödenecek denklik parası miktarı önceden tespit edilmemişse, değeri düşük olan malı veren kişi, bu miktarı hakkaniyete uygun olarak tespit etmeye yetkilidir. Taraflar denklik parasıyla değiş tokuş hususunda uzlaşmışlar ve fakat denklik akçasının miktarını kararlaştırmamışlarsa, satım parasına ilişkin kurallar trampaya doğrudan uygulanmaz. Alman Hukuku'nda bile böylesine doğrudan uygulama kabul edilmemiştir. Bu nedenle, satım akdinden yola çıkarak piyasa/cari fiyat yaklaşımına doğrudan meyledilmesi isabetli değildir[29].

2.3. Alman Hukuku

Alman Medenî Kanunu (*Bürgerliches Gesetzbuch; German Civil Code*)[30], trampa (*tausch; exchange*) kurumunu, tek hükümle düzenlenmiştir. "Satış sözleşmesine dair hükümler, gerekli değişikliklerle (*with the necessary modifications*), daha doğrusu uygun uygulamayla (*entsprechende Anwendung*) trampaya uygulanır" (GCC. sec. 480). Satış sözleşmesi (*kauf; purchase contract*), genel hükümler boyutunda, "Borçların özel hükümleri" başlıklı sekizinci bölümün ilk alt başlığında düzenlenmiştir (GCC. sec. 433-453).

[27] Daeppen, Oscar (1936). Le Code Fédéral des Obligations (Articles 1 à 551), Édition Française: Reymond Charles, Zurich, s. 296, 297.

[28] BGE 45 II 433; Honsell, BT, s. 184; Giger, II, Art. 237 N17, s. 270 (Gümüş, Alper Mustafa (2008). Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, C. 1, 1. Baskı, İstanbul, s. 271'den naklen).

[29] Federal Mahkeme 1. HD., T. 24.5.1955, Schmid-Aeschbacher, BGE 81 II 22, JdT 1950 I 137 (Kaneti, Selim (1968). İsviçre Federal Mahkemesi'nin Borçlar Hukuku Kararları (1955-1964), C. II, Özel Borç İlişkileri, Borç İlişkilerinde Yasaların Çatışması, Ankara, s. 84, 85'den naklen).
Aynı yönde başka İsviçre Federal Mahkemesi içtihatları için bkz. Tandoğan, 1985, s. 332.

[30] Alman Medenî Kanunu, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://www.iuscomp.org/gla/statutes/BGB.htm, http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/ ve http://www.fd.ul.pt/LinkClick.aspx?fileticket=KrjHyaFOKmw%3D&tabid=505.

Alman Hukuku'nda satıma ilişkin kurallar, doğrudan değil, gerekli değişikliklerden sonra trampaya uygulanır. Satım ve trampayı İsviçre Hukuku'ndan daha geniş ölçüde benzerlikle düzenleyen Alman Hukuku'nda bile, semene ilişkin kurallar denklik parasına doğrudan uygulanmaz[31].

3. TÜRK HUKUKU'NDA MAL DEĞİŞİM SÖZLEŞMESİ

Mülga Borçlar Kanunu[32], trampa kurumunu, iki hükümle düzenlemişti. "Beyi hükümleri trampada da tatbik olunur. Şöyle ki, trampa edenlerden her biri, ifasını taahhüt ettiği şeye nazaran bayi ve kendisine verilmesi taahhüt olunan şeye göre müşteri hükmünde tutulur" (EBK. m. 232). "Trampa suretiyle aldığı şey yedinden zapt olunan yahut onu ayıbından dolayı reddeden taraf, muhayyerdir; dilerse zarar ve ziyanı diğer tarafa tanzim ettirir, dilerse vermiş olduğu şeyi istirdat eder" (EBK. m. 233).

Türk Borçlar Kanunu[33] ile trampa, isim değişikliği geçirmiş; bu kanunda, mal değişim sözleşmesi şeklinde anılarak üç hükümde düzenlenmiştir[34]. "Mal değişim sözleşmesi, taraflardan birinin diğer tarafa bir veya birden çok şeyin zilyetlik ve mülkiyetini, diğer tarafın da karşı edim olarak başka bir veya birden çok şeyin zilyetlik ve mülkiyetini devretmeyi üstlendiği sözleşmedir" (TBK. m. 282). "Satış sözleşmesine ilişkin hükümler, mal değişim sözleşmesine de uygulanır; buna göre taraflardan her biri, vermeyi üstlendiği şey bakımından satıcı, kendisine verilmesi üstlenilen şey bakımından alıcı durumundadır" (TBK. m. 283). "Satış

[31] RGR Kommentar, 10. Aufl., BGB 515 N. 2; Palandt, Kommentar, 8. Aufl. BGB 515 N. 2 (Kaneti, s. 84'ten naklen).
Ayrıca bkz. Mock, Sebastian (2008). Schuldrecht Besonderer (Online), Teil: II, s. 1-10, s. 7, Erişim Tarihi: 14.4.2014, http://www.uni-hamburg.de/fachbereiche-einrichtungen/handelsrecht/Sommer-semester2008_/TauschSchenkung.pdf.

[32] RG. 29.4.1926, S. 359; 818 Sayılı Kanun.

[33] RG. 4.2.2011, S. 27836; 6098 Sayılı Kanun.

[34] Burcuoğlu, Halûk (2014). 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu İle Getirilen Yenilikler (Online), s. 1-91, s. 52, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://www.muglabarosu.org.tr/upload/UserUpload/file/TBK_SUNUM-HB.pdf.
Berki, Şakir (1973). Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, Ankara, s. 49-51.
Kara, Hacı (2013). 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun Getirdiği Yeni Düzenlemeler (Online), Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Y. 2013, C. 107, s. 353-388, s. 354, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2013-107-1299.
Gümüş, Alper Mustafa (2013). Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, C. 1, 3. Bası, İstanbul, s. 199.
Yavuz, Cevdet (2002). Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 6. Baskı, İstanbul, s. 217.
Yavuz, Cevdet (2014). Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Yayıma Hazırlayanlar: Acar Faruk/Özen Burak, 9. Baskı, İstanbul, s. 331.
Tandoğan, 1985, s. 331.

sözleşmesinin zapttan ve ayıptan sorumluluğa ilişkin hükümleri uygun düştüğü ölçüde, mal değişim sözleşmesine de uygulanır" (TBK. m. 284).

Türk Borçlar Kanunu'nun mal değişim sözleşmesine dair hükümlerinin gerekçesinde, trampa yerine mal değişim teriminin niçin kullanıldığı açıklanmamıştır[35]. Belirtmek gereklidir ki, Fransızca échange veya İngilizce *exchange* kelimeleri, dilimizde "karşılıklı değiş tokuş" kısaca "trampa" anlamına gelmektedir ki, değişim sözcüğüyle eş anlamlılık bulunmamaktadır. Çünkü değişim kelimesinin İngilizce karşılığı, *alternation, changing, change, altering* gibi kelimelere tekabül etmektedir. İşte bu noktada, Türk Borçlar Kanunu'nda, trampa yerine mal değişim sözcüğünün tercih edilmesi sorgulanabilir.

Tespit edildiği kadarıyla, Türk Hukuk doktrini, Türk Borçlar Kanunu'ndaki söz konusu üç hükme herhangi bir eleştiri getirmemiştir[36]. Hatta Türk Borçlar Kanunu'nda, satışa dair hükümlerin mal değişim sözleşmesine uygulanacağı hususunun açıkça iki defa belirtilmiş olması; ayrıca yarar ve hasarın geçişinde bu atıflar sayesinde zilyetliğin devriyle bağlantı kurulması övgüyle karşılanmaktadır[37].

Medenî hukuk doktrinde trampa, hukuk tarihi ve felsefesi bakış açısında, özellikle sözleşmenin esaslı unsurları bakımından değerlendirilmiştir. Trampa, tarihî açıdan satımdan önce geldiği gibi, aslına bakılırsa hukukî açıdan satımın da üstünde telakki edilmelidir. Çünkü son tahlilde para hukuken taşınır eşyadır[38].

Satımın ilkel şekli olarak kabul edilen trampa, eşya değiş tokuş amacına hizmet ediyordu. Bir değiştirme aracı olarak paranın kullanılmadığı çağlarda insanlar, çeşitli ihtiyaçlarını, birbirleriyle eşya değiş tokuş ederek karşılıyordu. Bu bakış açısında, eşya karşılığında eşya mübadelesinin hukukî adı trampadır. Bu sözleşmenin esaslı unsurları arasında para yoktur. Mal değişim sözleşmesinde her

[35] Öksüz, Nevra (2010). Borçlar Kanunu Tasarısı m.281-282 ve Gerekçeleri, Erişim Tarihi: 13.4.2014, http://www.turkhukuksitesi.com/serh.php?did=8997.

[36] Türk Borçlar Kanunu'nun mal değişim sözleşmesi hükümleri hakkında eleştiri bulunmayan eserler için bkz. Kılıçoğlu, Ahmet M. (2008). Türk Borçlar Kanunu Tasarısı'na Eleştiriler: Rapor, 1. Baskı, Ankara.
Öz, Turgut M. (2011). Yeni Borçlar Kanunu'nun Getirdiği Başlıca Değişiklikler ve Yenilikler, 1. Baskı, İstanbul, s. 47.

[37] Zevkliler, Aydın ve Gökyayla, Emre (2013). Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 13. Bası, Ankara, s. 161, 163.
Aynı yönde bkz. Aydoğdu, Murat ve Kahveci, Nalan (2013). Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, 1. Baskı, İzmir, s. 341, 342.

[38] Serozan, Rona (2002b). Borçlar Hukuku Özel Bölüm, 1. Baskı, İstanbul, s. 178.

iki taraf karşılıklı olarak mülkiyeti devretme borcu altına girer[39].

Denklik parası kararlaştırılmış olması, yorum sorunu yaratır. İvaz olarak para ağır basıyorsa, satış; ağır basmayıp, fer'i nitelik arz ediyorsa mal değişim sözleşmesi söz konusudur[40].

Mal değişim sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen akit olduğundan, mütemerrit tarafa karşı, diğer taraf, aynen ifa ve gecikme tazminatı yanı sıra, kural olarak süre tanıyarak, aynen ifadan vazgeçip müspet zararın tazmini talep edebilir veya sözleşmeden dönebilir (TBK. m. 117, 123-125). İfa yerine tazminat hakkının tümden kaldırılması yönünde tartışmalar isabetli değildir. Bu opsiyon aslında sınırlı hâllerde, meselâ karşı edim ifa edilmemesine rağmen kendi edimini ifa etmekte ısrar eden trampa akidinde işe yarayabilir. Zapta ve ayıba karşı garantide de, dönmeye ek olarak menfî zararın tazmini seçimlik haklardan biridir[41].

Yargıtay, davalı ile davacının koşumluk öküzlerini değiş tokuş ettiği bir vakıada, 15.000-TL denklik akçesinin kararlaştırılıp kararlaştırılmadığı ihtilafında, denklik parasının tanıkla ispat edilemeyeceğine kanaat getirmiştir[42].

[39] Gümüş, 2013, s. 199. Gümüş, 2008, s. 270, 271. Tandoğan, 1985, s. 333. Berki, 1973, s. 49, dpn. 1, s. 50. Yavuz, 2014, s. 331.
Yavuz, Cevdet (2013). Prof. Dr. Cevdet Yavuz Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Yayıma Hazırlayanlar: Acar Faruk/Özen Burak, 12. Baskı, İstanbul, s. 183, 184.
Tandoğan, Halûk (1990). Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C. I/1, Ankara, s. 338, 339.
Feyzioğlu, Necmeddin Feyzi (1980). Borçlar Hukuku, İkinci Kısım, Akdin Muhtelif Nevileri (Özel Borç İlişkileri), C. 1, 4. Bası, İstanbul, s. 310, 311.
Dalamanlı, Lütfü (1977). Borçlar Kanunu Şerhi, C. 2, Madde: 182-544, 1. Baskı, Ankara, s. 210.
Akyol, Şener (2001). Banka Sözleşmeleri, Özel Borç İlişkileri, 3. Fasikül, İstanbul, s. 9.

[40] Gümüş, 2013, s. 200. Feyzioğlu, s. 311. Gümüş, 2008, s. 271. Yavuz, 2002, s. 217, 218. Yavuz, 2013, s. 184. Yavuz, 2014, s. 332. Tandoğan, 1985, s. 332. Tandoğan, 1990, s. 337, 338. Zevkliler ve Gökyayla, s. 162. Aydoğdu ve Kahveci, s. 342. Serozan, 2002b, s. 180, 181.
Aynı yönde bkz. Olgaç, Senai (1977). Satış Trampa Bağışlama, Ankara, s. 401, 402.
Ayrıca bkz. Serozan, Rona (2002a). Atipik Sözleşmelere Uygulanacak Kuralların Seçiminde İzlenecek Yol, İlginç Bir Paradigma: Üstüne Denklik Parası Ödenerek Eski Aracın Yenisiyle Trampası, Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Gün Armağanı, C. II, İstanbul, s. 1223-1232, s. 1128, 1229.

[41] Atamer, M. Yeşim (2012). Taşınır Satımı Sözleşmesi, Türk Borçlar Kanunu Sempozyumu Makaleler-Tebliğler (Online), Derleyen: İnceoğlu Murat M., 1. Baskı, İstanbul, s. 187-221, s. 197, 198, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://www.bilgi.edu.tr/site_media/uploads/files/2013/03/26/11.pdf.
Olgaç, s. 404, 405. Yavuz, 2002, s. 219. Yavuz, 2014, s. 334, 335. Serozan, 2002b, s. 184, 185. Zevkliler ve Gökyayla, s. 163, 164. Aydoğdu ve Kahveci, s. 343.
Dönme yerine fesih kavramıyla bkz. Tandoğan, 1985, s. 335, 336. Berki, 1973, s. 51.
Ayrıca bkz. Adliye Vekâleti Neşriyat Müdürlüğü (1936). Hâkimlere Mahsus Borçlar Kanunu Şerhi, Umumî Nazariyeler, Ankara, s. 305.

[42] Yarg. 3. HD. 1982/5466 E., 1983/136 K., T. 13.1.1983 (Yavuz, Nihat (1983). Uygulamadan Örnekler (Online), Ankara Barosu Dergisi, Y. 1983, S. 3-4, s. 43-53, s. 44, 45, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/tekmakale/1983-3-4/3.pdf).

İlk derece mahkemesi, davacı ile davalı belediyenin taşınmazlarını trampa ettiği bir davayı, taşınmazın kamu malı niteliği kazandığı ve zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçeleriyle reddetmiştir. Yargıtay ise, belediyenin dava konusu taşınmazın mülkiyetini trampa yoluyla kazandığı, fiilî işgal ve kamulaştırmadan bahsedilemeyeceği, satım sözleşmesine ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması neticesinde on yıllık zamanaşımı süresinin de dolmadığı gerekçeleriyle yerel mahkemenin kararını bozmuştur[43].

Yargıtay, başka bir içtihadında, trampa konusu taşınmazın (teslim yoluyla) zilyetliğinin devredilmesi ve fakat tescilin gerçekleşmemesi üzerine açılan davada, davacının sözleşmeden dönemeyeceğini belirtmiştir. Dönme veya geri alma gibi açık saklı tutma beyanı bulunmadıkça, davacının verdiğini geri isteyemeyeceğini; ancak aynen ifayı (borcun gecikmeli de olsa yerine getirilmesini), somut olayda tescili, bunun yanı sıra tazminat talep edebileceğini ifade etmiştir[44].

Ayıba karşı garantiyle ilgili satış sözleşmesi kurallarının kıyas yoluyla uygun düştüğü ölçüde mal değişim sözleşmesine dâhi uygulanacağı Yargıtay'ca kabul edilmektedir[45]. Nihayet, Yargıtay, tapulu taşınmazın adi senetle trampasının geçersiz olduğunu; tapulu taşınmazların trampasının resmî şekle uyarak yapılması gerektiğini; bu sözleşmede kural olarak hapis hakkının mevzubahis olmadığını; ama istisnaî olarak trampa edilen şeyler taraflarca geri alınmışsa, yararlı masraflar hakkında hapis hakkının bulunduğunu içtihat etmiştir[46].

4. MAL DEĞİŞİM SÖZLEŞMESİNİN İKTİSADÎ ÖNEMİ VE HUKUKÎ ÖNGÖRÜLER

Mal değişim sözleşmesi, hem hukukî (*sens juridique*), hem de ekonomik anlam (*sens économique*) ifade etmektedir[47]. Bu sözleşme, devletler ve bireyler arasındaki ilişkilerde oldukça geçerlidir. Devletlerin döviz ödemek yerine, mallarını yekdiğeriyle değişmesi, paraya ihtiyaç duyulmaması dolayısıyla, zaman

Aynı içtihat için ayrıca bkz. Dalamanlı, 1977, s. 210.

[43] Yarg. 1. HD., 10332 E., 10527 K., T. 1.11.1976 (Feyzioğlu, s. 315, 316, dpn. 477).

[44] Yarg 7. HD., 6103 E., 5705 K., T. 5.11.1975 (Feyzioğlu, s. 318, dpn. 483).

[45] Yarg. 3. HD., 1955/5347 E., 19555/3825 K., T. 24.6.1955 (Olgaç, s. 408).

[46] Yarg. 13. HD., 3665 E., 7143 K., T. 6.2.1975; Yarg. 7. HD., 4967 E., 927 K., T. 16.2.1953; Yarg. HGK., 113 E., 121 K., T. 17.12.1952; Yarg. 5. HD., 4412 E., 3846 K., T. 17.11.1950 (Dalamanlı, Lütfü, Kazancı, Faruk ve Kazancı, Muharrem (1990). İlmî ve Kazaî İçtihatlarla Açıklamalı Borçlar Kanunu, C. 3, 1. Baskı, İstanbul, s. 390, 391).

[47] Bénabent, s. 189-191.

zaman kolaylık sağlamaktadır. Bireyler arasında da, zengin veya fakir olsun, eski veya yeni şeylerin değiş tokuş edilmesi az görülen bir olay değildir[48]. Mal değişim sözleşmesinin hem makro hem de mikro ekonomide değer ifade etmesi, bu kurumun yakın gelecekte icra edeceği hukukî fonksiyonun sorgulanmasına yol açmaktadır. Aşağıda mal değişim sözleşmesinin iktisadî öneminden feyz alarak hukuk ilmini ilgilendiren öngörülerde bulunulacaktır.

4.1. Mal Değişim Sözleşmesinin İktisadî Önemi

Gerek hukuk ilminde, gerek iktisat biliminde, trampa, "mülkiyetin mülkiyetle değiştirilmesi" olarak tanımlanmakta; *barter* da buna örnek verilmektedir[49]. Aynı yönde, "tam karşılıklı (*reciprocal*) mülkiyet transferlerini kapsayan üst ve genel kavram" tanımı anılmalıdır[50]. Klasik iktisat teorisinde, mal değişim sözleşmesi, satım sözleşmesinin arkasına gizlenmiştir. *Smith*, *Cantillon* ve *Turgot* tarafından ileri sürülen düşünceye göre, satış sözleşmesinin mükemmelliği, dolayısıyla mülkiyetin devrine parayla müdahale edilmesi mecburiyeti, trampa ve satım müsabakasında ispat edilmiştir. Parayla değiş tokuşun aksine, emtiayla emtia değişiminde, asla mutlak denkliğin sağlanamayacağı iddia edilerek; bu husus mal değişiminin, satım sözleşmesine kıyasla dezavantajı olarak gösterilmiştir. Trampada mutlak denkliğin sağlanması mümkün değildir Ayrıca paranın, mülkiyetin devri ve taşıma gibi masrafları yarı yarıya düşürdüğü savunulmuştur[51].

1930'larda yaşanan ekonomik krizlerde kaynağını bulan nakit sıkıntısı, ihtiyaçların karşılanmasında alternatif çözüm arayışlarına zemin hazırlamıştı. Üç köşeli hukukî ilişki olarak betimlenen *barter*, ilk etapta İsviçre'de, ardından Amerika Birleşik Devletleri'nde geniş uygulama alanı buldu. Avrupa'da özellikle Almanya ve İngiltere, gecikmeli olarak 1980'li yıllarda *barter* kervanına katıldı[52].

[48] Berki, 1973, s. 49, 50.

[49] Kohler, Eric L. (1955). A dictionary for accountants, Seventh edition, USA, s. 170.
Belen, Herdem (2007). Barter Sistemi Hukukî Yapısı ve İşleyişi, 1. Bası, İstanbul, s. 8, 9.
Keskin, Ayşe Dilşad (2004). Barter Sözleşmesi, 1. Baskı, Ankara, s. 6, 9, 10.
Dutilleul ve Delebecque, s. 436.
50 Weil, Roman L., O'Brien, Patricia C., Maher, Micheal M. ve Stickney, Clyde P. (1994). Accounting: the language of business, Ninth edition, USA-Arizona, s. 36.

[51] Perroux, s. 121.

[52] Belen, s. 8, 9. Keskin, s. 6, 9, 10.
Acar, Durmuş ve Tekşen, Ömer (2007). Barter Sisteminin Muhasebe Uygulamaları Açısından Önemi (Online), Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadî ve İdarî Bilimler Dergisi, Y. 2007, C. 12, S. 3, s. 1-18, s. 2, 3, Erişim Tarihi: 10.3.2014, http://sablon.sdu.edu.tr/fakulteler/iibf/dergi/files/2007-3-1.pdf.
Tüm, Kayahan (2008). Barter Sistemi ve Muhasebe Uygulamaları (Online), Çukurova Üniversitesi İİBF

Barter modeli, para maliyetinin arttığı son dönemlerde, son derece etkin bir finansal yöntemdir. Özellikle alışverişin para yerine mal arzıyla başlaması, böylece firmaların atıl stoklarını eritme imkânına kavuşması, bu sistemi sıradan satım sözleşmesine nazaran imtiyazlı kılmaktadır[53].

Ekonomi dalında, trampa, 1990'lardan bu yana, döviz takası sayesinde bir gecede elde edilen kâr (*swap*) ve kredi türevlerini (*dérivées de crédit*) de ihtiva edecek boyutta geniş spektrumlu algılanmaktadır. Hatta *swap* ve sair kredi türevlerinin niteliği, mal değişim sözleşmesi şeklinde belirlenmektedir. Anılan trampa çeşitlerinin, finansal araçlar olması itibariyle, kanun koyucu tarafından düzenlenmemesi eleştirilmektedir[54].

Ekonomi biliminin bu eleştirilerine katkı sağlamak adına, takas ve trampa arasında hukuken ilişki bulunmadığı eklenmeli; fakat her türlü finansal aracın kanun koyucu tarafından düzenlenmesi gerektiğine işaret edilmelidir. Çünkü ancak tedavül kabiliyeti olmayan para trampaya konu edilebilir. Döviz satışıyla kast edilen, gerçek ve teknik anlamda satış olmayıp, para bozdurulmasıdır; diğer bir deyişle, dövizin bir başka ulusal para cinsine çevrilmesidir. Burada, trampa değil de, kendine özgü yapısı olan başka bir sözleşme bulunur[55]. Bu çerçevede, bir şeyin karşılığının menkul kıymetle ödenmesi de trampa değil, satım sözleşmesinde ifa yerine edim (*dataion en paiement*) teşkil eder[56].

4.2. Yakın Geleceğe Dair Hukukî Öngörüler

Her ne kadar, satış sözleşmesinin hükümdarlığında arka plana itilmiş olsa da, trampanın tamamen yok olduğu söylenemez. Trampa, yararlı ve etkin bir sözleşme olarak satımdan bağımsız bir akit mertebesinde varlığını hâlâ korumaktadır. Özellikle menkul kıymetler camiasında, ayrıca devlet tarafından

Dergisi, Y. 2008-Haziran, C. 12, S. 1, s. 1-18, s. 3, 4, Erişim Tarihi: 10.3.2014, http://idari.cu.edu.tr/dergi/2008/T%C3%BCm_2008_Cilt12_Say%C4%B11_1-19.pdf.

[53] Durmuş ve Tekşen, s. 17. Kayahan, s. 17.
Ayrıca bkz. Kindleberger, Charles P. (1988). La Grande Crise Mondiale 1929-1939, Paris, s. 312, 313.

[54] Bonneau, Thierry ve Drummond, France (2001). Droit Des Marchés Financiers, Paris, s. 180-186.

[55] Tandoğan, 1985, s. 332.
Aksi yönde, swap şeklinde anılan finansal aracın hukuken trampa kavramı nezdinde değerlendirilmesi, hatta karşılıklı hizmet değiş tokuşunun da trampa olarak nitelenmesi gerektiği yönünde bkz. Mainguy, s. 206; Bénabent, s. 190. Dutilleul ve Delebecque, s. 440.

[56] Dutilleul ve Delebecque, s. 438. Aynı yönde açıklamalar için bkz. Serozan, 2002b, s. 179. Ayrıca bkz. Serozan, 2002a, s. 1228, 1229.

sıkça müdahale gören tarım gibi marketlerde, trampa, gerek devlet, gerek bireyler tarafından sıklıkla kullanılır[57].

18'inci yüzyılın aksine bugün, mal değişim sözleşmesi, yerel piyasaları canlandırıp genişleten, en önemlisi paraya dair siyasî dalgalanmalardan etkilenmeyen bağımsız bir ekonomik araç olarak kabul edilebilir[58]. 1970'li yıllardan itibaren, mal değişiminin geleceği her bir markete mahsus olarak incelenmeye başlanmıştır. Bu incelemeler, iktisat ilminin akademik eserlerini derleyen ansiklopedilerde sayılmaktadır[59].

Anderson ve *van Winccop*, 2004 yılında yaptıkları bir araştırmada, gelişmiş ülkelerin emtia edinme işinin %74'ünü döviz dışı değişim araçlarıyla yaptığını tespit etmiştir. Artık ulusal ve uluslararası ticaretin yeni potansiyelini ölçmek için trampa akitleri de dikkate alınmalıdır[60].

Sadece Avrupa Birliği pazarında, 2002 yılında, trampa sözleşmelerinin toplam tutarı 26.300.000.000-Euro tutarındadır. 1999 yılından bu yana, trampa sözleşmelerinin market hacmi, hem Euro, hem de Dolar bazında iki katına fırlamıştır. Trampa sözleşmesi, finans pazarında günden güne daha büyük başarı kazanmakta ve Euro'yu kenara iten bir finans ajanı olarak ortaya çıkmaktadır[61].

Açık *network* havuzlarda akdedilen elektronik mal değişim sözleşmeleri, bu havuz ortamlarına uzun süreli üyelik sözleşmeleriyle birlikte incelenmeye muhtaçtır. Kanada'da bu konunun kanunla düzenlenmesi hususunda taslak içeren bir eser kaleme alınmıştır[62]. Türk Hukuku'nda da, *barter* kurumunun Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmediği; buna karşılık sözleşme serbestisi ilkesi çerçevesinde

[57] Mainguy, s. 205, 206.
[58] Béraud, Alain (2014). De l'analyse des échanges à la théorie classique du marché (Online), s. 1-19, s. 2, 18, 19, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://www3.u-cergy.fr/beraud/echanges.pdf.
[59] Wasserman, P., Georgi, C. ve Woy J. (1980). Encyclopedia of business information sources, Fourth edition, USA-Detroit/Michigan, s. 199.
[60] Cheptea, Angela (2005). Intégration commerciale et déterminants non-traditionnels des échanges: institutions et réseaux (Online), Thèse pour obtenir le grade de docteur de l'Université de Paris I au discipline sciences économiques, Paris, s. xiii, xiv, Erişim Tarihi: 1.3.2014, http://tel.archives-ouvertes.fr/docs/00/18/68/22/PDF/dissertation.pdf (Tezin özet, giriş, sonuç ve içindekiler bilgileri).
[61] Remolona, Eli M. ve Wooldridge, Philip D. (2003). Marché des contrats d'échange de taux d'intérêt en euros (Online), Rapport trimestriel BRI, s. 47-56, s. 47, 49, Erişim Tarihi: 1.3.2014, http://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt0303fre_f.pdf.
[62] Benyekhlef, Karim ve Gautrais, Vincent (2003). Contrat de communication électronique de longue durée entre commerçants utilisant un "réseau ouvert" (Online), Montréal, Erişim Tarihi: 1.3.2014, http://www.lex-electronica.org/docs/articles_125.pdf.

onaylandığı bilinmektedir[63].

The Business Trend Analysts dergisinin yaptığı araştırmada dünya ticaretinin % 40'ının *barter* sistemi ile yapıldığı tespit edilmiştir. Amerika'da yaklaşık beş yüz *barter* firması, tahminen dört yüz elli bin üye ile yılda dört yüz milyar dolarlık iç ve dış ticaret yapmaktadır. *The International Association of Trade Exchange* kurumunun verdiği raporda mal değişim ticaretinin Amerika'da yılda % 16'lık artış gösterdiği belirtilmiştir. Avrupa'da da *barter* kuruluşları aynı çatı altında toplanmıştır. Bu organizasyonlar, mal değişim sisteminin, yalnızca Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devleri geneline yayılması amacına değil, aynı zamanda dünya çapında popülerlik kazanması hedefine hizmet etmektedir[64].

The Economist dergisi, 2010 yılında dünya ticaretinin % 50'sinin *barter* sistemiyle yapılacağını iddia etmiş ve bu iddiası gerçek olmuştur. İsviçre'de 1934 yılında kurulan *WIR* Bankası, daha çok iç pazara ve inşaat sektöründe *barter* hizmeti vermektedir ki, bugün yaklaşık altmış üç bin üyesi bulunmaktadır. İsviçre'de mal değişimine talep yıllık % 14'lük artış göstererek dört milyar İsviçre Frangına ulaşmıştır[65]. Global ekonomik kriz döneminde kurulan İsviçreli *WIR* Bankası, ulusal kriz yönetimine adanmıştır. 1930 buhranında dünyadaki nakit, 82 bilyon dolardan 60 bilyon dolara kadar erimiş; ne var ki, İsviçre'de *WIR* Bankası sayesinde, mal karşılığı mal değişimi önlemiyle, bu bankanın nakit stokunda neredeyse hiç azalma olmamıştır[66].

Paranın değer yitirdiği zamanlarda, ulusal pazarda, yenisini getir eskisini götür mekanizması gündemde yerini bulmaktadır. Her ne kadar kanun koyucular mal değişim sözleşmesine, satış sözleşmesi yanı sıra üvey evlat muamelesi yapsa da, bu sözleşme paraya karşı güvenin azaldığı sektörlerde ve dönemlerde özel bir anlam ifade etmektedir[67]. Paranın keşfinden önce kullanılmış mal değişim sözleşmesi, paranın keşfiyle tahtını satış sözleşmesine terk etmiştir. Görünen şudur ki, insanlık tarihinin ekonomik krizlerle yüz yüze geldiği dönemlerde, paranın elde tutulması güçleşmektedir. İşte böylesine buhran dönemlerinde,

[63] Keskin, s. 31, 32, 125.
[64] Anonim (2000). Barter Nedir? (Online), Erişim Tarihi: 10.3.2014, http://www.alomaliye.com/barter.htm.
[65] Anonim (2000). Barter Nedir? (Online), Erişim Tarihi: 10.3.2014, http://www.alomaliye.com/barter.htm.
[66] Studer, Tobias (2006). WIR and the Swiss National Economy, Switzerland-Basel, 1998, English translation: Beard Philip H., USA-California, s. 3, 4, 8.
[67] Serozan, 2002b, s. 178.

mal değişim sözleşmesi insanoğlunun yardımına koşmaktadır[68]. Mal değişim sözleşmesi tarihte satıştan önce kendini gösterdiği gibi, ekonomik bakımdan anormal süreçlerde de satımın yerini almak üzere yeniden doğmaktadır. Böylece, para ve çeşitli mal kıtlığında, hatta para değerinde önemli düşüşler meydana geldiğinde, özetle ekonomik açıdan anormal zamanlarda, mal değişim sözleşmesine başvurulmaktadır[69]. Dünya genelinde ekonomik sorunlar devam ettikçe para olmazsa olmazlığını yitirmektedir. Böylece, değişim araçlarından en önemlisi olan, satış sözleşmesinin tahakkümü, mal değişim sözleşmesi ve *barter* tarzı değişim yollarıyla zedelenmektedir[70].

İktisatçılar, gelişmekte olan ülkelerin her an krize açık olduğunu; gelişmiş ülkelerin ise krizle değil, durgunlukla karşılaştığını dile getirmektedir. Gelişmiş ülkeler, basitçe faiz oranlarını artırarak, durgunluk sorununu çözebilmektedir. Gelişmekte olan ülkeler hizmetine kriz teorileri ortaya konulmaktadır[71].

"Dünyada, paraya itibarını iade etmek kadar güç şey yoktur". Paranın iflası katidir. Her ülke parası iflas ettiğinde, yenileme sürecine adım atılır[72]. İşte bu zor süreçte, mal değişim sözleşmesi ekonomiyi dirilterek, paraya ve dolayısıyla satış sözleşmesine itibarını iade eder. Mal değişim sözleşmesi, az gelişmiş ve sanayileşmiş ülkeler arasındaki ticarette de giderek önem kazanmaktadır. Bu yöntem ödeme için yeterli dövizi olmayan fakat satmak istediği malı olan ülkelerin başvurduğu kolay bir yoldur. Yani iki ülke arasında mal ile malın ters yönde aktığı iki yönlü ticaret olayına, çoğunlukla nakit sıkıntısı çeken ülkeler dâhil olmaktadır[73]. Özellikle gelişmekte olan ülke, gelişmiş ülkeden, karşılığında fabrika emtiası vererek teknoloji alabilir. Böylesine uluslararası sözleşmeler, genel anlamda trampadan farklı algılanmamalı, trampa şeklinde vasıflandırılmalıdır[74].

---

[68] Belen, s. 12.
[69] Tandoğan, 1985, s. 331, 332. Tandoğan, 1990, s. 338.
[70] Belen, s. 182.
[71] Karabulut, Gökhan (2007). Finansal Kriz Teorileri, İktisadın Dama Taşları, Ekoller-Kavramlar-İz Bırakanlar IV, İstanbul, s. 7-9, 13, 14.
[72] Gonnard, Robert (1938). Kâğıt Para (Online), Tercüme: Suvla Refii Şükrü, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 4, S. 16, Y. 1938, s. 728-759, s. 752-758, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuhfm/article/view/1023006384/1023005908.
Gonnard, Robert (1939). Para Ekonomisi (Para Tarihi-Para Teorileri-Para Sistemleri), Tercüme: Suvla Refii Şükrü, İstanbul, s. 200, 201.
[73] Yetik, Edip (2007). Dış Ticarette Ödeme Şekilleri (Online), Gümrük Dünyası Dergisi, C. 55, Y. 2007, Erişim Tarihi: 10.3.2014, http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/55/8.html.
[74] Dutilleul ve Delebecque, s. 441.

Ekonomide yeni enstrümanlar ve yeni politikalar ortaya çıkmaktadır. İş dünyası bir yandan bu yeniliklere alışmakta zorluk çekmekte, diğer yandan alternatif modellerin avantajlarından memnun olmaktadır. Yeni araçlardan birisi de, mal değişim temeline dayalı *barter* ve benzeri tekniklerdir. Artık emtiayı emtia ile ödeme şeklindeki ilkel değiş tokuş tarzı modern ekonomide giderek daha kalıcı yer edinmektedir. Teknoloji ile bilişim ve sair dijital iletişim tekniklerinin gelişimi, "trampayı yeniden gündeme taşımış, para yerine malı malla ödeme, böylece ticareti daha geniş alana yayma olasılığı yeniden konuşulur olmuştur"[75]. Öyleyse, muhtemel kriz dönemlerinde ekonominin işlemeye devam etmesi, özellikle değiş tokuş sayesinde ihtiyaçları karşılamanın yeknesaklaşması adına, bilhassa gelişmekte olan ülkelerde, mal değişim sözleşmesinin, popülarite kazanmayı sürdüreceği, hatta oynadığı kurtarıcı rolle ivmeli artış göstereceği rahatlıkla öngörülebilir.

SONUÇ

Paranın icadından önce insanoğlunun çeşitli ihtiyaçlarını emtiaya karşılık emtia değişimiyle karşılayan ilkel değiş tokuş modeli, trampa sözleşmesi (*permutatio*) kurumuyla tarihsel temelini Roma Hukuku'nda bulmuştur. Gerek Türk, gerek mukayeseli hukuk kanunlarında, mal değişim sözleşmesi, satış sözleşmesi hükümlerine atıfla düzenlenmiştir. Para karşılığı değişimin esas olması itibariyle, yirminci yüzyılın başlarından bu yana kanun koyucular, satış sözleşmesini ayrıntılı düzenleme; buna karşılık, trampayı bu hükümlere atıfla kolaylaştırma yolunu tercih etmektedir.

Değişim aracı olarak paranın kullanılmaya başlaması, mal değişim sözleşmesinin, satış sözleşmesinin gölgesinde dinlenmesini sağlamıştır. Ne var ki, trampanın tarihî değeri, ekonomik buhran dönemlerinde, kurtarıcı rolüyle insanoğlunun yardımına yetişmesi şeklinde vurgulanmaktadır. Para ve/veya emtia kıtlığında, hatta para değerinde önemli düşüşler meydana geldiğinde, özetle ekonomik açıdan anormal zamanlarda, mal değişim sözleşmesi, iktisadî seyrin normalleşmesine zemin hazırlamıştır.

[75] Alptekin, Erdem (2014). Barter Sistemi Ticarî Hayatımızın İçinde Alternatif Bir Finansal Araç Olarak Değerlendirilebilir (Online), Ar-Ge Bülteni, 2014 Ocak-Ekonomi Dergisi, s. 1-6, s. 3, Erişim Tarihi: 10.3.2014, http://www.izto.org.tr/portals/0/argebulten/barters%C4%B0stem%C4%B0_erdemalptek%C4%B0n.pdf.

Dünya genelinde ekonomik sorunlar devam ettikçe, değişim araçlarından en önemlisi olan paranın ve dolayısıyla hukukî perspektifte satış sözleşmesinin tahakkümü, mal değişim sözleşmesi ve *barter* tarzı yeni değişim yollarıyla zedelenmeye mahkûm gözükmektedir. Her ne kadar kanun koyucular mal değişim sözleşmesine, satış sözleşmesi yanı sıra üvey evlat muamelesi yapsa da, paraya karşı güvenin azaldığı sektörlerde ve dönemlerde, mal değişim sözleşmesinin kullanımında ivmeli artış gerçekleşecek; bu sözleşme, kurtarıcı ve düzenleyici görev ifa etmeyi sürdürecektir.

KAYNAKÇA

Acar, D. ve Tekşen, Ö. (2007). Barter Sisteminin Muhasebe Uygulamaları Açısından Önemi (Online), Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadî ve İdarî Bilimler Dergisi, Y. 2007, C. 12, S. 3, s. 1-18, Erişim Tarihi: 10.3.2014, http://sablon.sdu.edu.tr/fakulteler/iibf/dergi/files/2007-3-1.pdf.

Adliye Vekâleti Neşriyat Müdürlüğü (1936). Hâkimlere Mahsus Borçlar Kanunu Şerhi, Umumî Nazariyeler, Ankara.

Akıncı, Ş. (2013). Roma Borçlar Hukuku (818 Sayılı BK ve 6098 Sayılı TBK ile Mukayeseli), 1. Baskı, Konya.

Akyol, Ş. (2001). Banka Sözleşmeleri, Özel Borç İlişkileri, 3. Fasikül, İstanbul.

Alptekin, E. (2014). Barter Sistemi Ticarî Hayatımızın İçinde Alternatif Bir Finansal Araç Olarak Değerlendirilebilir (Online), Ar-Ge Bülteni, 2014 Ocak-Ekonomi Dergisi, s. 1-6, Erişim Tarihi: 10.3.2014, http://www.izto.org.tr/portals/0/argebulten/barters%C4%B0stem%C4%B0_erdemalptek%C4%B0n.pdf.

Anonim (2000). Barter Nedir? (Online), Erişim Tarihi: 10.3.2014, http://www.alomaliye.com/barter.htm.

Atamer, M. Y. (2012). Taşınır Satımı Sözleşmesi, Türk Borçlar Kanunu Sempozyumu Makaleler-Tebliğler (Online), Derleyen: İnceoğlu Murat M., 1. Baskı, İstanbul, s. 187-221 Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://www.bilgi.edu.tr/site_media/uploads/files/2013/03/26/11.pdf.

Aydoğdu, M. ve Kahveci, N. (2013). Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, 1. Baskı, İzmir.

Becker, H. (1993). İsviçre Borçlar Kanunu Şerhi, Çeviren: Dura Suat A., Yargıtay Yayını No: 24, Ankara.

Belen, H. (2007). Barter Sistemi Hukukî Yapısı ve İşleyişi, 1. Bası, İstanbul.

Bénabent, A. (2001). Droit Civil, Les Contrats Spéciaux (Civils et commerciaux), Cinquième Édition, Paris.

Benyekhlef, K. ve Gautrais, V. (2003). Contrat de communication électronique de longue durée entre commerçants utilisant un "réseau ouvert" (Online), Montréal, Erişim Tarihi: 1.3.2014, http://www.lex-electronica.org/docs/articles_125.pdf.

Béraud, A. (2014). De l'analyse des échanges à la théorie classique du marché (Online), s. 1-19, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://www3.u-cergy.fr/beraud/echanges.pdf.

Berki, Ş. (1953). Roma'da Borçların Kaynakları (Online), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 1953, C. 11, S. 3-4, s. 134-173, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-1954-11-03-04/AUHF-1954-11-03-04-Berki.pdf (Berki, 1953).

Berki, Ş. (1973). Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, Ankara (Berki, 1973).

Bonneau, T. ve Drummond, F. (2001). Droit Des Marchés Financiers, Paris.

Burcuoğlu, H. (2014). 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu İle Getirilen Yenilikler (Online), s. 1-91, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://www.muglabarosu.org.tr/upload/UserUpload/file/TBK_SUNUM-HB.pdf.

Cheptea, A. (2005). Intégration commerciale et déterminants non-traditionnels des échanges: institutions et réseaux (Online), Thèse pour obtenir le grade de docteur de l'Université de Paris I au discipline sciences économiques, Paris, Erişim Tarihi: 1.3.2014, http://tel.archives-ouvertes.fr/docs/00/18/68/22/PDF/dissertation.pdf (Tezin özet, giriş, sonuç ve içindekiler gibi bilgileri).

Daeppen, O. (1936). Le Code Fédéral des Obligations (Articles 1 à 551), Édition Française: Reymond Charles, Zurich.

Dalamanlı, L. (1977). Borçlar Kanunu Şerhi, C. 2, Madde: 182-544, 1. Baskı, Ankara (Dalamanlı, 1977).

Dalamanlı, L., Kazancı, F. ve Kazancı, M. (1990). İlmî ve Kazaî İçtihatlarla Açıklamalı Borçlar Kanunu, C. 3, 1. Baskı, İstanbul (Dalamanlı, 1990).

Dutilleul, F. C. ve Delebecque, P. (1993). Contrats civils et commerciaux, Deuxième Édition, Paris.

Erdoğmuş, B. (2012). Roma Borçlar Hukuku Dersleri, 2. Baskı, İstanbul.

Eskicioğlu, O. (2014). Tarihte Ekonomik Dönemler Sistemler ve İslamiyet (Online), Erişim Tarihi: 10.3.2014, http://www.enfal.de/oe112.htm.

Feyzioğlu, N. F. (1980). Borçlar Hukuku, İkinci Kısım, Akdin Muhtelif Nevileri (Özel Borç İlişkileri), C. 1, 4. Bası, İstanbul.

Gonnard, R. (1938). Kâğıt Para (Online), Tercüme: Suvla Refii Şükrü, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 4, S. 16, Y. 1938, s. 728-759, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuhfm/article/view/1023006384/1023005908 (Gonnard, 1938).

Gonnard, R. (1939). Para Ekonomisi (Para Tarihi-Para Teorileri-Para Sistemleri), Tercüme: Suvla Refii Şükrü, İstanbul (Gonnard, 1939).

Gönenç İlçin, F. ve İpek, N. (2013). Roma Borçlar Hukuku Pratik Çalışmaları 2. Baskı, İstanbul.

Gönenç İlçin, F. (2009). Roma Akitler Sistemi ve Permutatio (Trampa), Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2009, S. 1, s. 201-218.

Gümüş, A. M. (2008). Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, C. 1, 1. Baskı, İstanbul (Gümüş, 2008).

Gümüş, A. M. (2013). Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, C. 1, 3. Bası, İstanbul (Gümüş, 2013).

Günal, N. A. (1998). Roma Hukuku'nda Kazandırıcı Zamanaşımı ile Mülkiyetin İktisabının Yeri ve Önemi (Online), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 1998, C. 47, S. 1-4, s. 119-136, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/1098/1677.pdf.

Gürten, K. (2007). Roma Hukuku'nda Kefalet Akdi, 1. Baskı, Ankara.

Jean, G. (1974). Le Droit Privé Romain, Paris.

Kaneti, S. (1968). İsviçre Federal Mahkemesi'nin Borçlar Hukuku Kararları (1955-1964), C. II, Özel Borç İlişkileri, Borç İlişkilerinde Yasaların Çatışması, Ankara.

Kara, H. (2013). 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun Getirdiği Yeni Düzenlemeler (Online), Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Y. 2013, C. 107, s. 353-388, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2013-107-1299.

Karabulut, G. (2007). Finansal Kriz Teorileri, İktisadın Dama Taşları, Ekoller-Kavramlar-İz Bırakanlar IV, İstanbul.

Keskin, A. D. (2004). Barter Sözleşmesi, 1. Baskı, Ankara.

Kılıçoğlu, A. M. (2008). Türk Borçlar Kanunu Tasarısı'na Eleştiriler: Rapor, 1. Baskı, Ankara.

Kindleberger, C. P. (1988). La Grande Crise Mondiale 1929-1939, Paris.

Kohler, Eric L. (1955). A dictionary for accountants, Seventh edition, USA.

Koschaker, P. ve Ayiter, K. (1983). Modern Özel Hukuka Giriş Olarak Roma Özel Hukuku'nun Ana Hatları, 7. Bası, Ankara.

Mainguy, D. (2006). Contrats Spéciaux, Cinquième Édition, Paris.

Marzo, D. S. (1954). Roma Hukuku, Çeviren: Umur Ziya, 5. Tabından Çeviri, 1. Baskı, İstanbul (Marzo, 1954).

Marzo, D. S. (1959). Roma Hukuku, Beşinci Tabından Çeviren: Umur Ziya, 2. Baskı, İstanbul (Marzo, 1959).

Mauss, M. (1924). Essai sur le don: Forme et raison de l'échange dans les sociétés primitives, Extrait de l'Année Sociologique (Online), Seconde série, T. 1 (1923-1924), Erişim Tarihi: 28.2.2014,

http://anthropomada.com/bibliotheque/Marcel-MAUSS-Essai-sur-le-don.pdf.

Mock, S. (2008). Schuldrecht Besonderer (Online), Teil: II, s. 1-10, Erişim Tarihi: 14.4.2014, http://www.uni-hamburg.de/fachbereiche-einrichtungen/handelsrecht/Sommersemester2008_/TauschSchenkung.pdf.

Oğuz, A. (1998). Roma Hukuku'nda Mülkiyetin Devir İşlemlerinden Biri Olan Tradio'nun Sebebe Bağlılığı (Iusta Causa Traditionis) (Online), Ankara Üniversitesi

Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 1998, C. 47, S. 1-4, s. 49-83, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/1088/1667.pdf.

Olgaç, S. (1977). Satış Trampa Bağışlama, Ankara.

Öksüz, N. (2010). Borçlar Kanunu Tasarısı m.281-282 ve Gerekçeleri, Erişim Tarihi: 13.4.2014, http://www.turkhukuksitesi.com/serh.php?did=8997.

Öz, T. M. (2011). Yeni Borçlar Kanunu'nun Getirdiği Başlıca Değişiklikler ve Yenilikler, 1. Baskı, İstanbul.

Perroux, F. (1960). Économie et Société (Contrainte-Échange-Don), Paris.

Rado, T. (1963). Roma Hukuku Sahasında Bazı Yeni Görüşler (Online), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Y. 1963, C. 29, S. 4, s. 1089-1101, Erişim Tarihi: 28.2.2104, http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/hukukmecmua/article/download/4984/4524 (Rado, 1963).

Rado, T. (1967). Roma Hukuku Dersleri, Borçlar Hukuku, İstanbul (Rado, 1967).

Remolona, E. M. ve Wooldridge, P. D. (2003). Marché des contrats d'échange de taux d'intérêt en euros (Online), Rapport trimestriel BRI, s. 47-56, Erişim Tarihi: 1.3.2014, http://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt0303fre_f.pdf.

Rossel, V. (1920). Manuel du Droit Fédéral des Obligations, Tome Première, Lausanne et Genève.

Saint Alary, H. C. (2014). Droit des contrats spéciaux: vente et échange (Online), s. 1-3, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://www.unjf.fr/86-cours/165-droit-des-contrats-speciaux-vente-et-echange.

Schmidlin, B. ve Cannata, C. A. (1991). Droit Privé Romain II (Obligations-Successions-Procédure), Lausanne.

Serozan, R. (2002a). Atipik Sözleşmelere Uygulanacak Kuralların Seçiminde İzlenecek Yol, İlginç Bir Paradigma: Üstüne Denklik Parası Ödenerek Eski Aracın Yenisiyle Trampası, Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Gün Armağanı, C. II, İstanbul, s. 1223-1232 (Serozan, 2002a).

Serozan, R. (2002b). Borçlar Hukuku Özel Bölüm, 1. Baskı, İstanbul (Serozan, 2002b).

Stephenson, A. (1992). A History Of Roman Law With A Commentary On The Institutes Of Gaius And Justinian, Second edition, USA-Boston.

Studer, T. (2006). WIR and the Swiss National Economy, Switzerland-Basel, 1998, English translation: Beard Philip H., USA-California.

Tahiroğlu, B. (2013)., Roma Borçlar Hukuku, Yeni 1. Bası, İstanbul.

Tandoğan, H. (1985). Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. I/1, Ankara (Tandoğan, 1985).

Tandoğan, H. (1990). Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C. I/1, Ankara (Tandoğan, 1990).

Tüm, K. (2008). Barter Sistemi ve Muhasebe Uygulamaları (Online), Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi, Y. 2008-Haziran, C. 12, S. 1, s. 1-18, Erişim Tarihi: 10.3.2014, http://idari.cu.edu.tr/dergi/2008/T%C3%BCm_2008_Cilt12_Say%C4%B11_1-19.pdf.

Umur, Z. (2010). Roma Hukuku Ders Notları, 3. Baskı, İstanbul.

Villey, M. (1960). Le Droit Romain, Paris.

Wasserman, P., Georgi, C. ve Woy J. (1980). Encyclopedia of business information sources, Fourth edition, USA-Detroit/Michigan.

Weil, L. R., O'Brien, C. P., Maher, M. M. ve Stickney, P. C. (1994). Accounting: the language of business, Ninth edition, USA-Arizona.

Yavuz, C. (2002). Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 6. Baskı, İstanbul (Yavuz, 2002).

Yavuz, C. (2013). Prof. Dr. Cevdet Yavuz Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Yayıma Hazırlayanlar: Acar Faruk/Özen Burak, 12. Baskı, İstanbul (Yavuz, 2013).

Yavuz, C. (2014). Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Yayıma Hazırlayanlar: Acar Faruk/Özen Burak, 9. Baskı, İstanbul (Yavuz, 2014).

Yavuz, N. (1983). Uygulamadan Örnekler (Online), Ankara Barosu Dergisi, Y. 1983, S. 3-4, s. 43-53, Erişim Tarihi: 28.2.2014, http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/tekmakale/1983-3-4/3.pdf.

Yetik, E. (2007). Dış Ticarette Ödeme Şekilleri (Online), Gümrük Dünyası Dergisi, C. 55, Y. 2007, Erişim Tarihi: 10.3.2014, http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/55/8.html.

Zevkliler, A. ve Gökyayla, E. (2013). Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 13. Bası, Ankara.

KISALTMALAR

art	: Article (Madde)
Bkz	: Bakınız
C	: Cilt
CC	: Code Civil (Fransız Medenî Kanunu)
CO	: Code des obligations (İsviçre Borçlar Kanunu)
Dpn	: Dipnot
E	: Esas
EBK	: 818 Sayılı Mülga Borçlar Kanunu
GCC	: German Civil Code (Alman Medenî Kanunu)
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
İİBF	: İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi
K	: Karar
m	: Madde
RG	: Resmî Gazete
s	: Sahife
S	: Sayı
sec	: Section (Paragraf)
T	: Tarih
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
USA	: United States of America (Amerika Birleşik Devletleri)
Y	: Yıl
Yarg	: Yargıtay